

¿TENS OÏDA MUSICAL?

¿SÓN CERTES DETERMINADES AFIRMACIONS QUE FEM AMB LLEUGERESA SOBRE LA NOSTRA CAPACITAT D'ESCOLTAR I GAUDIR DE LA MÚSICA? EXISTEIXEN AFIRMACIONS QUE, PER MOLT QUE S'UTILITZIN, NO RESPONEN A LA REALITAT. QUE NO ESCOLTIS UN TIPUS DE MÚSICA NO SIGNIFICA QUE NO HI ENTENGUIS, I QUE NO CANTIS BÉ NO ÉS EL QUE DETERMINA QUE NO TINGUIS OÏDA MUSICAL.

TEXT *Sofía Martínez* • FOTOGRAFIES *Getty*

Gairebé tots hem escoltat o dit en alguna ocasió frases del tipus “*jo no tinc oïda*” o “*jo no hi entenc, en música*”. Què tenen de cert aquestes afirmacions? Tècnicament res. És una forma comuna que serveix per dir, amb suposada modèstia, “*això no m'agrada o no ho valoro o em sembla una llauna*”. Si no hi ha un problema físic o psicològic, pel que fa als sentits no podem expressar-nos d'aquesta manera, perquè des de la nostra formació prenatal estem rebent una informació que ens educa a través de l'herència genètica i de l'exposició mediambiental. En el cas del sentit de l'oïda, en què el *boom* d'estudis de neurociència ha estat tremendament útil per clarificar moltes qüestions que només s'intuïen, sabem que la formació auditiva de l'ésser humà comença aproximadament la setmana setze de gestació i que des d'aleshores estem enregistrant sorolls, sons i peces musicals que vinculem a emocions. Per tant, no només naixem amb oïda, sinó també amb oïda musical. Què és això de l'oïda musical? És la capacitat de memoritzar una relació intervàlica de sons (també se'n diu *melodia*) i poder-la reconèixer encara que presenti variacions. Això és el que explica que siguem capaços de distingir la melodia de Moltes felicitats en diferents llengües, amb combinacions instrumentals d'allò més diverses i amb acompanyaments harmònics i/o rítmics que no hem escoltat mai abans. Això també explica que, quan escoltem algun dels participants dels *talent shows* musicals interpretant una cançó que ja coneixem, puguem dir sense

TENIM MODELS MUSICALS GUARDATS QUE ENS HAN GENERAT UN MAPA DE SONS I D'EMOCIONS

manies: “*Que malament que ho fa! No m'agrada gens!*” O la típica frase que el públic de la música acadèmica fa servir molt sovint i que ve a ser el mateix que la frase anterior: “*Han tocat bé però no m'ha arribat*”. Al moment d'emetre un judici de valor,

la segona afirmació amb què començava aquest text ja queda desmentida. Hi entenem, en música, molt més del que podem dir amb paraules, perquè tenim models musicals guardats que ens han generat un mapa de sons i d'emocions i som capaços de comparar el que és nou amb el que percebem com la nostra referència fonamental. El que passa és que no tenim un vocabulari comú, mínim i estandarditzat per argumentar la nostra opinió i aquí és on entra en joc l'educació musical. Però llavors, ¿cal estudiar música per entendre-hi, en música? La resposta s'ha de cercar en una altra pregunta: ¿cal saber de medicina per entendre que tens mal de cap perquè has dormit malament? Cal saber ➤

LES PREGUNTES CLAU

El sentit de l'oïda presenta diferents nivells d'audició que van de menys a més consciència auditiva: sentir, escoltar, percebre. El vocabulari bàsic de l'educació musical ens ha de permetre respondre de forma argumentada aquestes preguntes: ¿se m'ha fet curt o llarg?, ¿em ve de gust tornar a escoltar-ho?, per què m'agrada o per què no?, ¿m'ha provocat alguna emoció (tristesa, alegria, nostàlgia...)?, ¿m'ha generat alguna reacció física (ballar, plorar, els pèls de punta...)?, a quina altra música em recorda?, en què s'assemblen i es diferencien?, quins instruments hi sonen?, quin compàs té?

PHILIPP RATHNER

EL SO, UNA QÜESTIÓ DE TACTE

Evelyn Glennie és una percussionista completament sorda que ha pogut desenvolupar una intensa carrera internacional com a solista. Als vuit anys li van diagnosticar una malaltia que derivaria en una sordesa profunda molt poc temps després. Lluny de deixar els estudis de música a la Royal Academy of Music de Londres, el seu professor de percussió, Ron Forbes, i ella van començar a treballar la capacitat d'escoltar a través del tacte. El seu cas és especialment rellevant no només pel seu virtuosisme instrumental, que li va fer guanyar un Grammy amb només vint-i-tres anys pel seu enregistrament de la *Sonata per a dos pianos i percussió* de Béla Bartók, sinó per les reflexions que fa sobre la seva condició de sorda, que serveixen per desmentir encara més aquell “no tinc oïda musical” i que han

servit per ajudar moltes persones, especialment nens, en situacions similars. Glennie ho explica molt bé tant al seu web com al documental *Touch the sound* que el director alemany Thomas Riedelsheimer va fer el 2004 sobre la seva vida: “L'escolta és bàsicament una forma avançada del tacte. El so és aire que vibra i que les oïdes converteixen en senyals elèctrics perquè les interpreti el cervell. L'oïda no és l'únic sentit que ho pot fer; això, el tacte també ho aconsegueix. Si ets al costat d'una carretera i passa un camió, ¿en sents el so o la vibració? La resposta és: totes dues coses. [...] Estar sord no significa no poder sentir, sinó simplement que hi ha alguna cosa que no funciona al sentit de l'oïda. Fins i tot si un és sord completament pot percebre el so [...]. Ningú no és sord del tot fins que mor”. (www.evelyn.co.uk)

➤ de música les mateixes coses bàsiques i fonamentals que d'anatomia, i aquestes s'han d'aprendre a l'ensenyament obligatori. Després, com en tot, el nostre interès personal, les pròpies capacitats auditives que tindrem en funció de l'entorn sociocultural on hàgim crescut i si posseïm una oïda musical absoluta, relativa o pseudoabsoluta, condicionaran la nostra manera d'escoltar, els nostres gustos musicals i la forma com ens expliquem. De la mateixa manera que tots sabem de què parlem quan diem “mal de cap”, també hauríem de saber a què ens referim quan diem “compàs ternari”. Els grecs tenien clar que l'atracció de l'ésser humà vers la música era quelcom d'innat i absolutament necessari per al seu equilibri emocional i intel·lectual, per això ja en temps dels romans la música estava inclosa dins al *Quadrivium* al costat juntament de l'aritmètica, la matemàtica i la gimnàstica. Nosaltres, lamentablement, anem navegant en un mar de lleis educatives que mouen constantment el contingut de l'educació musical, les hores lectives i el perfil dels docents. La inexistència d'un entrenament en un vocabulari bàsic en la formació de la nostra oïda musical, que és l'eina fonamental per escoltar o per fer música, és el que justifica la falsa creença que no tenim oïda i que no hi entenem, en música. Afirmacions que, curiosament, s'estenen més quan una persona es troba en la tessitura d'haver d'opinar de música acadèmica. Podríem pensar

**QUI MÉS QUI MENYS
HA ESCOLTAT FRAGMENTS
D'OBRES DE MOZART, HA
TARAL·LEJAT TEMES DE
SIMFONIES DE BEETHOVEN**

que és per la poca immersió en aquest tipus de música, però qui més qui menys ha escoltat fragments d'obres de Mozart, ha taral·lejat temes de *Simfonies* de Beethoven i s'ha emocionat amb veus com la de Montserrat Caballé. Habitualment qui opina amb tanta prudència de la clàssica coneix, en general, molt més d'aquesta música del que en sap la majoria que no es talla a qualificar el *reguetón* com a porqueria. En el primer cas el pes de la història, la cerimònia que envolta els concerts i la durada i la dificultat que implica la carrera de música clàssica predisposen al “no hi entenc, en música”. En el segon, la ignorància sobre l'origen, el significat, les variants, però sobretot l'excés d'exposició a exemples dolents d'aquest tipus de música, en condicionen el judici de valor.

Què hauríem de dir, doncs? “No tinc gaire oïda musical” o “No conec bé aquesta música”. Així ens aproximem millor, tant a la realitat tècnica com a la de la nostra educació auditiva.